

УДК 347.2

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2195/2024/1.127-13>

Георгій ХАРЧЕНКО, д-р юрид. наук, проф.

ORCID ID: 0000-0002-4525-2805

e-mail: georgkhar@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПРАВОВІ МОДЕЛІ СИСТЕМИ РЕЧОВОГО ПРАВА В ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Вступ. Здійснено порівняльний аналіз основних характеристик двох конкуруючих між собою у світовій доктрині права моделей побудови системи речового права в цивільному законодавстві. Одна з них, що історично виникла наприкінці XIX століття в Німеччині, розкриває речове право як систему правовідносин, що за задумом її розробників мало б відповідати основному напрямку цивільно-правового регулювання з фокусом на відносини, а не суб'єктивні права. Проте внутрішні суперечності, закладені у такій концепції, змусили обґрунтовувати її доцільність у праві через дуалізм правової природи цивільних прав, речових у тому числі, коли останні розглядались не лише як юридичне відношення особи до об'єкта (суб'єктно-об'єктний підхід), а насамперед як відносини між особами щодо об'єкта (суб'єктно-суб'єктний підхід). Як наслідок у речовому праві з'явилися такі не притаманні йому й, насправді, неречові різновиди речових прав, речева природа яких доводиться не через характеристику змісту цих прав (кваліфікаційні ознаки), а через характеристику правовідносин, у яких такі права можуть виникати, здійснюватися і припинятися.

Методи. Для досягнення мети дослідження використано такі методи, як формально-логічний, діалектичний, порівняльний.

Результати. Показано, що в Концепції оновлення Цивільного кодексу України (2020), яка була видана офіційно утвореною Кабінетом Міністрів України робочою групою з рекодифікації цивільного законодавства, так само мають місце всі ті недоліки, що притаманні моделі системи речового права як правовідносин, а тому, окрім іншого, запропоновано введення у цивільне законодавство України таких нових різновидів речових прав, які насправді мають зобов'язальну, а не речову природу.

Висновки. Доведено, що модель системи речового права як правовідносин не відповідає правовій системі України, позаяк цивілістична доктрина чітко розмежує і не отожднює у праві поняття "правовідносини" і "цивільні права", а оскільки природа речових прав відмінна від природи речових правовідносин, то в Україні в цивільному законодавстві має бути застосована концепція речового права як системи речових прав, де останні визначаються виключно через характеристику зв'язку особи з об'єктом (кваліфікаційні ознаки речових прав).

Ключові слова: речові права, система речового права, речові правовідносини, рекодифікація цивільного законодавства.

Вступ

В Україні з 2019 року триває робота з рекодифікації цивільного законодавства України. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 17.07.2019 № 650 (Кабінет Міністрів України, 2019) перед утвореною робочою групою було поставлено завдання комплексно проаналізувати наявний стан цивільного законодавства України, визначити ті сфери приватноправових відносин, які потребують приведення їх у відповідність до світових тенденцій розвитку приватного права й, у підсумку, напрацювання конкретних пропозицій щодо рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України через досвід європейських країн у цій сфері.

Станом на 2023 рік науковий координатор робочої групи з оновлення цивільного законодавства України Наталія Кузнецова констатувала, що робочий процес у цій сфері за різними напрямками правового регулювання просувається неоднаково: одні книги, зокрема перша й друга, Цивільного кодексу України опрацьовуються робочою групою в доволі швидкому темпі, тоді як інші, приміром третя, що присвячена речовому праву, – повільніше. Усе ще неузгодженими й дискусійними залишаються окремі питання правового регулювання речових відносин (Кузнецова, & Гвоздецький, 2023). Проте наявність таких складнощів не стала завадою для формулювання робочою групою своїх перших концептуальних висновків щодо можливих основних напрямів системного оновлення Цивільного кодексу України, зокрема й у сфері речового права, які знайшли своє відображення у виданій у 2020 році Концепції оновлення Цивільного кодексу України (далі Концепція) (Концепція оновлення..., 2020). Запропоновані в ній пропозиції подекуди сприймаються критично, оскільки не завжди витримуються логіка послідовності запропонованих змін. Зокрема, з одного

боку, "пропонується повернутися до звичайної назви системи норм щодо речових прав..." (виділено автором), а з іншого боку, указується, що окремі розділи книги третьої Цивільного кодексу (далі ЦК) України, зокрема розділи II і III, слід подавати не за назвою різновидів суб'єктивних речових прав, а за назвою відповідних відносин, а саме "Володіння" і "Власність" (Концепція оновлення..., 2020, с. 19).

Зрозуміло, що у такій напрацьованій пропозиції прихована давня проблематика системи речового права, яка має методологічне, а отже, фундаментальне значення для цивільного законодавства. Питання полягає в тому, чи можна поєднувати в законодавстві в системі речового права і систему речових прав, і систему речових відносин одночасно, чи все ж таки необхідно прибрати таку конкуренцію і остаточно визначитись, який із двох підходів є правильним, а який зайвим.

Серед цивілістів порушене вище питання, на жаль, поки що залишається поза їхньою увагою і не проаналізоване належним чином. Унаслідок помилкової парадигми системи речового права в цивільному законодавстві окремі речові права часто намагаються визначити як права зобов'язальні (напр. право оренди (Мірошниченко, & Попов, 2012)) чи констатувати наявність у законодавстві так званих "прихованих речових прав" (Майданик, Майданик, & Попова, 2021, с. 48) тощо. І хоча сама сфера речового права є цікавою для дослідження багатьом вітчизняним науковцям (Майданик та ін.), разом із тим багато чого в ній все ще залишається недостатньо дослідженим, а тому об'єктивно потребує додаткової уваги.

Метою статті є критичний аналіз основних розбіжностей між двома конкуруючими у світовій доктрині права концепціями побудови системи речового права в

цивільному законодавстві: як системи речових прав і як системи речових правовідносин.

Завданням дослідження є визначення оптимально доцільної моделі системи речового права в цивільному законодавстві України.

Об'єктом дослідження є правові моделі систем речового права в цивільному законодавстві крізь призму світового досвіду.

Методи

Для досягнення мети дослідження використано такі методи: формально-логічний, діалектичний, порівняльний. Зокрема, формально-логічний метод застосовано для пояснення неприйнятності підходу викладення у нормах Цивільного кодексу України речового права як системи речових правовідносин, а не прав. Діалектичний метод дав змогу визначити й розкрити еволюцію правової думки щодо формування системи речового права в цивільному законодавстві із часів Стародавнього Риму й сучасності. Порівняльний метод використовувався для виявлення відмінностей між правовою природою речових правовідносин і речових прав як того базису, що може бути покладений в основу формування системи речового права в цивільному законодавстві.

Результати

Варто зазначити, що у сфері речового права головним питанням, яке потребує правильної відповіді, є необхідність визначитись: має система речового права в ЦК України бути системою речових прав або речових правовідносин?

Саме питання основи для системи речового права є похідним із загальної проблематики цивільного законодавства, яку, зокрема, у XIX ст. намагалися розв'язати німецькі правознавці при розробленні Німецького цивільного уложення 1896 року (*далі НЦУ*). Для себе проблему вони сформулювали так: *система цивільного права має бути системою прав або системою правовідносин? Іншими словами, що має бути підставою для природного зв'язку юридичних норм: зміст наданих правом прав або значення життєвих відносин, які мають регулюватися юридичними нормами?* (Виндшейд, 1874, с. 33).

У підсумку при розробленні НЦУ гору взяло бачення системи цивільного права як системи відносин, а не суб'єктивних прав. У сфері речового права німецька правова школа відійшла від досвіду римського права, яке розглядало право власності та його обмеження у парадигмі ставлення особи до речі (*суб'єктно-об'єктний підхід*). Такий підхід для римлян був природним, оскільки римське право було казуїстичним і прикладним, з огляду на що його часто сьогодні характеризують як систему позовів, а в позовах, як відомо, увага фокусується не стільки на правовідносинах, скільки на суб'єктивному праві як об'єкті захисту.

Наголос на правовідносини в Німеччині визначив, що структурні елементи книги третьої НЦУ, присвяченої речовому праву, мають назву не "*Право власності*", а "*Власність*", не "*Право володіння*", а "*Володіння*" тощо. Німецький правознавець XIX століття Бернхард Виндшейд (*впливовий розробник НЦУ*) обґрунтував правильність німецького підходу, зокрема, такими доводами:

- приміром, особливості спадкового права, на його думку, визначаються не особливостями змісту прав, з якими спадкове право має справу, а своєрідністю відносин, що регулюються тим, що в них ідеться про майно померлого. На простій відмінності прав за їхнім змістом, продовжував Б. Виндшейд, не можна побудувати задовільної системи юридичних норм, предметом яких є майно

живої особи (Виндшейд, 1874, с. 33). Натомість у римлян особливість спадкового права підкреслювалася тим, що воно в римському приватному праві посідало проміжне місце між речовим і зобов'язальним (інститутами речей і позовами), однак спори про спадщину захищались речовими позовами (*додано автором*);

- з позицій суб'єктивних прав, а не правовідносин, зазначав далі Б. Виндшейд, не можна було б систематично впорядковувати окремі зобов'язання, а володіння, яке зовсім не є правом на річ, а є лише юридичним відношенням до речі, потрібно було б на підставі такого підходу віднести до зобов'язального права чи до вчення про давність або включити його в загальну частину (Виндшейд, 1874, с. 33).

У своїй аргументації, як бачимо, вчений наводив різні приклади, однак, по суті, омивав суттєві подробиці, зокрема не пояснював, як він бачить виклад речового права в нормах кодифікованого акту з позиції речових правовідносин, а не суб'єктивних речових прав. *Нагадаємо, що володіння він згадував не як право на річ, а як юридичне відношення до речі*. Проте у його доводах усе стає зрозумілим у контексті особливості його позиції щодо розуміння того, чим узагалі може бути правовідношення. *Власність і володіння, указував правознавець, є правовідношенням, але не між особами, а між особою і річчю* (Виндшейд, 1874, с. 33).

Таким чином, модель, побудована Б. Виндшейдом, так само як і його аргументація цієї моделі, спрацьовує лише тоді, коли **розуміти правовідношення** з тією ясністю і визначеністю, з якою німецький правознавець закликав робити це всіх інших, тобто **двоєю, а не односторонньо** – як відносини між особами і як відносини між особою та річчю (Виндшейд, 1874, с. 83). Чим у такому разі останнє відрізнятиметься від суб'єктивного права, можна лише припускати.

Сьогодні таку **двоєкість** у підходах при визначенні системи речового права, попри те, що вітчизняна правова доктрина чітко стоїть на позиціях розуміння суб'єктивних прав виключно як правового зв'язку особи з об'єктом відповідного суб'єктивного права, можна побачити й у напрацьованій Концепції оновлення Цивільного кодексу України, де, окрім іншого, запропоновано "з урахуванням досвіду вітчизняних і зарубіжних кодифікацій та збільшенням кола "речових" питань, правовий масив цієї книги (ідеться про книгу III ЦК України (Верховна Рада України, 2003), *додано автором*) бажано поділити на наступні розділи з такими назвами: *розділ I "Загальні положення речового права", розділ II "Володіння", розділ III "Власність", розділ IV "Інші речові права"*. Прикметно, що далі в Концепції чомусь розділу I надано назву "*Право власності*", а не "*Власність*" (Концепція оновлення..., 2020, с. 19).

Вбачається, що подібних підмін критеріїв у єдиній системі речового права в законодавстві бажано уникати для досконалості юридичної техніки викладення правових норм, створення ясності й чіткості цивільного законодавства у сфері речового права, на чому постійно й узагальнено наголошує Європейський суд з прав людини у своїй судовій практиці.

Виклад у нормах Цивільного кодексу України речового права як системи речових правовідносин, а не прав, є недоцільним з огляду на таке.

По-перше, пропри спорідненість правових категорій "речові правовідносини" та "речові права", де одне без іншого не існує, ці поняття не тотожні, і кожне має своє самостійне призначення у цивільному праві.

По-друге, головна відмінність між ними полягає в тому, що **природа речових прав ширше природи речових правовідносин**, що доводиться, зокрема, фактом можливості виникнення, здійснення і припинення речових прав не лише виключно в речових правовідносинах, а й у відносинах зобов'язальних (напр. виникнення суперфіція за договором (ч. 1 ст. 413 ЦК України)), ураховуючи обов'язково той факт, що одночасно такі права продовжують існувати і в абсолютних правовідносинах.

У розрізі сказаного дивно сприймаються оцінки окремих правознавців, які визначають природу суб'єктивних цивільних прав через природу правовідносин, у яких вони такі права бачать. Природу таких цивільних прав, як право застави, право оренди, право управління майном тощо, часто визначають як зобов'язальну, і лише тому, що вони виникають у договірних правовідносинах. Однак чомусь договір як підстава для виникнення таких речових прав, як сервітут, емфітевзис чи суперфіцій, у їхніх оцінках не змінює речовий характер цих прав на зобов'язальний.

При простому зіставленні цих прикладів стає зрозумілою основна помилка таких висновків – природу цивільних прав визначають через природу цивільних правовідносин, нехтуючи в речовому праві тією обставиною, що природа речових прав і речових правовідносин – не одне й те саме. У першому випадку вона визначається через суб'єктно-об'єктний підхід (характеристика зв'язку суб'єкта з об'єктом через кваліфікаційні ознаки речових прав), тоді як у другому – через суб'єктно-суб'єктний підхід (відносини між особами). **Відмінності підходів не формальні, а сутнісні.** Через них, зокрема, доводиться, чому речові права можуть виникати за договором, а речові правовідносини ні; чому абсолютність речових прав і речових правовідносин слід розкривати за різними критеріями: для речових прав критерій якісний, а для речових правовідносин – кількісний.

З огляду на те, що природа речових прав ширше природи речових правовідносин, вбачається цілком логічним, що цивільне право має розкривати в законодавстві потенціал речового права як системи повно і всебічно, що неможливо зробити, якщо орієнтуватися на меншу правову природу споріднених правових явищ, тобто на систему речових правовідносин, а не речових прав.

На ширший потенціал речових прав порівняно з речовими правовідносинами в цивільному праві вказує й те, що **речові права можуть існувати в цивільному праві у двох якостях: суб'єктивного права й об'єкта цивільних прав**, тоді як речові правовідносини – виключно в одному вияві.

По-третє, перелік підстав для виникнення (припинення) речових прав і речових правовідносин не однаковий, хоча більшою мірою збігається. **Речові правовідносини не можуть виникати через договір (заповіт), так само вони не можуть бути елементом юридичного складу**, за яким виникають (припиняються) речові права. Натомість речові права такими елементами стають у договірних відносинах, спадкуванні за заповітом.

По-четверте, система речового права як система речових прав **не викривляє правову реальність**, оскільки вибудовується крізь призму того, що **речові права можуть перебувати не тільки в речових правовідносинах, а й у зобов'язальних**. Як наслідок, через систему речових прав у цивільному законодавстві потенціал цивільного обороту розкривається ширше, ніж це можна зробити в межах виключно речових правовідносин.

Варто зазначити, що **націленість цивільного законодавства на врегулювання відносин (особистих немайнових і майнових (ч. 1 ст. 1 ЦК України)) не порушується через формування окремих книг ЦК України (трьох із шести) як системи прав**, а не відносин (книга II "Особисті немайнові права фізичної особи", книга III "Право власності та інші речові права", книга IV "Право інтелектуальної власності"), оскільки розкриття ширшого потенціалу правової природи окремих видів **абсолютних** прав дає змогу одночасно розкривати природу різних видів цивільних відносин, де ці права потенційно можуть реалізовуватися. **Тільки абсолютні права, у разі введення їх об'єктів у цивільний оборот, мають унікальну можливість перебувати в різних видах цивільних відносин (в абсолютних і, понад це, паралельно у відносних).**

На нашу думку, комбінування критеріїв у побудові системи речового права було б допустимим за умови, якщо жодний із них не міг би всебічно охопити сферу речового права (*різні виміри правової природи, які не перетинаються між собою*), проте в нашому випадку природа речових прав є ширшою і охоплює як сферу речових, так і сферу зобов'язальних правовідносин.

Зауважимо, що підхід, коли систему речового права вибудовують як систему відносин, а не речових прав, **має свої негативні наслідки:**

- покладаючи в основу системи речового права речові правовідносини, природа яких є вужчою порівняно з правовою природою речових прав, ми тим самим **не охоплюємо всю сферу вияву речового права в законодавстві, тобто штучно її звужуємо** (завжди маємо брати ширший критерій, оскільки частина не в змозі охарактеризувати ціле повністю);

- **до речових прав долучають не суб'єктивні права, а відносини під видом речових прав**, де опанування майна насправді відбувається через задоволення права вимоги в межах зобов'язальних відносин (*ідеться, зокрема, про так звані речові обтяження (поземельний і рентний борг), права переважного придбання (купівлі), права очікування*).

Саме в парадигмі системи речового права як системи відносин є можливими суперечливі висновки, які можна побачити зокрема й у запропонованій Концепції. Зазначається, наприклад, що "Інститут речового права переважно купівлі є необхідним і значущим у країнах романо-германського права. Під впливом пандектного вчення *переважне право купівлі* в законодавстві країн континентальної Європи *набуло подвійного характеру*: у випадку продажу рухомих речей – *зобов'язально-правовий*, а в разі продажу нерухомості (земельних ділянок) – *речово-правовий режим*" (*курсів автора*) (Концепція оновлення..., 2020, с. 23).

Одразу привертає увагу намагання визначити природу цивільного права – права переважної купівлі – крізь призму правовідносин, а тому не випадково згадується "продаж рухомих речей" і "продаж нерухомості (земельних ділянок)" (*курсів автора*), тобто знову та сама поширена в колах цивілістів помилка – підміна суб'єктно-об'єктного підходу суб'єктно-суб'єктивним. Ознаки й природу цивільного права вишукують не в характеристиках відповідного суб'єктивного права, а в характеристиках правовідносин, у яких таке право може реалізовуватися. А тому й такі дивні висновки, коли природа права переважної купівлі може змінюватися не тому, що змінюється щось у змісті й ознаках такого суб'єктивного права, а через зміну об'єкта такого права з рухомої речі на річ нерухому.

Однак об'єкт ніколи не визначає природу цивільного права як речового. Для речових прав не має значення, над чим у межах змісту суб'єктивного речового права суб'єкт такого права може панувати, головною ознакою є те, що таке панування над об'єктом можливе, а яким буде вид об'єкта – питання для речовості цивільних прав непринципове.

Важливо розуміти, що правова наука не має допускати розмитості й нечіткості у своїх позиціях, принаймні там, де це можливо. Так само як право на майно в особи або є, або його немає, так само й у цивільному праві не можуть бути на противагу речовим і зобов'язальним правам вигадуватись якісь інші – наприклад змішані цивільні (речово-зобов'язальні). За таких умовиводів висновок один – або критерій для класифікації цивільних прав на речові й зобов'язальні в доктрині права взято неправильний, або цей критерій при оцінюванні природи так званих змішаних цивільних прав підмінено на інший. У будь-якому разі в оцінюванні природи цивільних прав як речових орієнтиром мають бути лише їхні кваліфікаційні ознаки (панування над об'єктом (абсолютність) і майновий характер), що, звісно, виключатиме наявність у різновидах цивільних прав так званих "змішаних" чи то "прихованих" цивільних прав із речовим елементом.

Дискусія і висновки. У цивільному законодавстві конкуренція моделей системи речового права як системи прав чи правовідносин є зайвою. Річ у тім, що напрацювання концепції системи речового права в законодавстві як системи речових правовідносин історично припало на XIX століття, коли в доктрині права домінував фокус уваги на природу цивільних прав крізь призму їх соціального значення, а тому цивільні права, речові в тому числі, розглядалися насамперед як зв'язок між особами стосовно певних об'єктів цивільних відносин, а вже потім як між особою та об'єктом. Головним недоліком такого підходу є нівелювання наявних відмінностей між речовими правами і речовими правовідносинами, а по суті, ототожнення цих понять у праві, попри те, що ці явища різні, хоча й взаємопов'язані.

Вітчизняна цивілістична доктрина дотримується інших методологічних позицій: суб'єктивні права мають розглядатись лише крізь призму суб'єктно-об'єктного підходу, якому, власне, і відповідає система речового права як системи прав, а не правовідносин. Така модель

дає змогу убезпечитись від закладених у першій моделі внутрішніх суперечностей, зокрема від визнання у законодавстві начебто тих різновидів речових прав, ознаки речовості яких вишукуються у правовідносинах, а не в характеристиці змісту самих цих прав.

Список використаних джерел

- Виндшейд, Б. (1874). *Учебник пандектного права* [пер. с нем.]. Т. 1. Общая часть. Изд. А. Гьероглифова и И. Никифорова.
- Кабінет міністрів України. (2019). *Про утворення робочої групи щодо рекодіфікації (оновлення) цивільного законодавства України*. Постанова від 17.07.2019 р. № 650. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/650-2019-%D0%BF#Text>.
- Концепція оновлення Цивільного кодексу України. (2020). Видавничий дім "АртЕк".
- Кузнєцова, Н., & Гвоздецький, А. (2023). Для приватного права євроінтеграція реалізується через процес гармонізації. *Юридична практика*. <https://pravo.ua/dlia-pryvathnoho-prava-ievrointehratsiia-realizuietsia-cherez-protsees-harmonizatsii-nataliia-kuznietsova-vitseprezident-napnu/>.
- Майданик, Р., Майданик, Н., & Попова, Н. (2021). Пероосмислення загальної частини речового права в умовах європеїзації та кодифікації. *Підприємство, господарство і право*, 6, 39–54.
- Мірошніченко, А. М., & Попов, Ю. Ю. (2012). Зобов'язальне право найму (оренди) та інше використання чужих земельних ділянок від імені володільця у зобов'язальних відносинах. *Вісник Вищої ради юстиції*, 12, 78–89.
- Цивільний кодекс України. (2003). Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

References

- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2019). *On the establishment of a working group on the recodification (updating) of the civil legislation of Ukraine*. Resolution of 17.07.2019. № 650 [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/650-2019-%D0%BF#Text>.
- Kuznietsova, N., & Hvozdetzkyi, A. (2023). European integration for private law is realized through the process of harmonization. *Legal Practice* [in Ukrainian]. <https://pravo.ua/dlia-pryvathnoho-prava-ievrointehratsiia-realizuietsia-cherez-protsees-harmonizatsii-nataliia-kuznietsova-vitseprezident-napnu/>.
- Maidanyk, R., Maidanyk, N., & Popova, N. (2021). Rethinking the general part of the property law in the context of europeanization and codification. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 6, 39–54 [in Ukrainian].
- Miroshnychenko, A. M., & Popov, Yu.Yu. (2012). A lease (rent) as an obligatory right and other use of other people's land plots on behalf of the possessor in obligation relations. *Herald of the Supreme Council of Justice*, 12, 78–89 [in Ukrainian].
- The Civil Code of Ukraine. (2003). Law of Ukraine dated 16.01.2003 № 435-IV [in Ukrainian]. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
- The concept of updating of the Civil Code of Ukraine*. (2020). Publishing house "ArtEk" [in Ukrainian].
- Vindsheid, B. (1874). *Textbook of pandect law* [german trans.]. Vol. 1. General part. Published by A. Gieroglifov and I. Nikiforov [in Russian].
- Отримано редакцією журналу / Received: 04.03.24
Прорецензовано / Revised: 11.06.24
Схвалено до друку / Accepted: 21.06.24

Heorhii KHARCHENKO, Dsc (Law), Prof.

ORCID ID: 0000-0002-4525-2805

e-mail: georgkhar@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

LEGAL MODELS OF A SYSTEM OF PROPERTY LAW IN CIVIL LEGISLATION

Background. The article reveals and compares the main characteristics of two models of building a system of property law in civil legislation that compete with each other in the world legal doctrine. One of them, which historically arose at the end of the 19th century in Germany, reveals property law as a system of legal relations, which, according to the intention of its developers, should correspond to the main direction of civil law regulation with a focus on relations, not rights. However, the internal contradictions inherent in such a concept made it necessary to substantiate its expediency in law due to the dualism of the legal nature of civil rights, including property rights, when the latter were considered not only as a legal connection between a person and an object (subject-object approach), and primarily as a relationship between persons in relation to the object (subject-subject approach). As a result, in property law we can see such types of property rights that are not typical and are not actually varieties of property rights. The property nature of these rights is proven not through the characterization of the content of these rights (qualifying features), but through the characterization of the legal relationship in which such rights can arise, exercise and terminate.

Methods. To achieve the purpose of the study, the author used the following methods: formal and logical, dialectical, and comparative.

Results. The author notes that the working group on recodification of the civil legislation was officially established by the Cabinet of Ministers of Ukraine and included all the shortcomings inherent in the model of the system of property law as legal relationships in the Concept for Updating the Civil Code of Ukraine (2020). In view of this, among other things, it is proposed to introduce into the civil legislation of Ukraine such new types of property rights, which actually have a binding, not a property, nature.

Conclusions. It is proved that the model of the system of property law as relationships does not correspond to the legal system of Ukraine, since the civil law doctrine clearly distinguishes and does not equate the concepts of "legal relations" and "civil rights" in law, and because the nature of property rights is different from the nature of property relations and is even broader. The civil legislation in Ukraine should apply the concept of property law as a system of property rights, where the latter are determined exclusively by the characteristics of the connection between a person and an object (qualifying features of property rights).

Keywords: property rights, system of property law, property relations, recodification of civil legislation.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.